

Milí čtenáři,

možná vám to bude připadat trochu absurdní, ale dnešní číslo je plné Šrámka. Tedy obrazně řečeno. Pravděpodobně nic neobvyklého v případě dnů připomínajících padesát let od Mistrova úmrtí. Najdete zde dvě recenze na šrámkovské pásmo Sudičky, reportáž z prezentace Knihovničky Českého ráje, pokračování sporu o inscenaci Měsíc nad řekou, redakční fotomontáž, recenzi na Sedm krásných mečů a mnohé další. Číslo má opět dvacet stránek a zdá se, že vše je jak má být.

Jen to trochu připomíná anekdotu z dob totality: „Přijdu domů, zapnu rádio, tam Lenin. Pustím si televizi, tam Lenin. Chci si přečíst noviny, tam Lenin. Pomalu začínám mít strach otevřít konzervu.“

Josef Šlerka

P.S. Nebojte, jsou tam i jiné články.

Jan Bílek přistížen při pokusu o invocaci ducha Šrámkovy Sobotky

Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Redakce:

Martin Čermák, Ondřej Černoš, Hubert Hesoun, Tomáš Horyna, Radim Kučera, Jaroslav Rytíř, Filip Smolík, Jan Smolka, Josef Šlerka, Zuzana Štefková, Tereza Štechová, Arnošt Štědý, Veronika Tupá, Vlastimil Vintr.

Adresa:

Budova Agrochovu, naproti kadeřnictví, nad poštou, 50° 28' 18" NW, 15° 10' 47" EL.

Elektronický archiv časopisu Splav! naleznete na internetové adrese <http://www.splav.cz>.

Dívka a deník

Deníky a dívčí nevinost je věru trřaskavá kombinace, nad kterou zaplesá srdce každého voyeurů – zvláště jedná-li se o deníky dívek žijících v době, která pro intimní vyznání vymyslela květomluvu, kryptologii jinotajů, či systémy důvěrníků prorůstající konspirační atmosférou náznaků a alegorií. Není proto divu, že se sál spořitelny v pondělí v 9:00 poměrně slušně naplnil, neboť málokdo někdy nezalaškoval s deníkovým žánrem a možnost změřit si síly s léty prověřenými protivníky vzbudila zájem u mnohého návštěvníka. Někteří snad i doufali, že se mezi citáty objeví perly srovnatelné se záznamy Máchovými. Nestalo se tak, a je to možná dobře.

Děkanka university v Pardubicích prof. Lenderová má bohatý profesní životopis. Začínala jako učitelka gymnázia v Semilech, postupně prošla posty ve Státním okresním archivu v Hradci Králové, v historickém ústavu Jihočeské university v Českých Budějovicích a na Universitě Paula Valéryho v Montpellieru. Je autorkou knížek *K hříchu i k modlitbě* (MF 1999) a *Zdenka Braunerová* (MF 2000). Mezi témata, která systematicky zpracovává, patří i dívčí deníky. Právě povídání o nich bylo náplní pondělní přednášky.

Deníky, zejména intimní, se řadí spolu s korespondencí mezi prameny osobní povahy. Pišeme-li deník, provádíme reflexi, přesto však skoro vždy počítáme s tím, že náš záznam bude mít i další čtenáře. Deník je tak zdrojem hned dvojího poznání – jakéhosi subjektivního obrazu doby a zároveň ukázkou fungování mechanismů autocenzury. Snad každý si při psaní deníku klade otázku, co by se stalo, kdyby si jeho zápisky přečetli rodiče, přátelé, příbuzní. Dobrý badatel tak může vytěžit z deníku i věci, které v něm explicitně uvedeny nejsou.

Odkdy se u nás deníky psaly, není zcela doloženo. Nalézáme je již v 16. století, většinou ve strohé faktické poloze. Teprve v 19. století se v denících začíná objevovat reflexe myšleného, analýza vlastní osobnosti, hledání ideálů, vymezování vlasteneckých, politických a morálních postojů. Výjimkou nejsou samozřejmě ani deníky dívčí.

Devatenácté století byla, zdá se, doba dívčím deníkům nepřející. Přestože jejich psaní patřilo například v aristokratických kruzích k nepsaným (či spíše psaným) povinnostem, mnoho se jich nedochovalo, a pokud ano, stalo se tak spíše pochybením rodového archiváře než záměrně.

Co nám vyjde, pokusíme-li se v duchu načrtnout osobnost autorky deníku? Jistě se muselo jednat o ženu gramotnou, příslušející ke střední a vyšší vrstvě, s jistým objemem intelektuálních schopností. Je zajímavé, že na počátku většiny dívčích deníků je nějaká významná životní událost – narozeniny, začátek milostného vztahu, cesta, mateřství. Žánrový život deníků je dále proměnlivý až promiskuitní – deníky začínající jako osobní nebo finanční se transformují v deníky cestovní či mateřské.

Obsahem přednášky byla taxonomie inkriminovaných deníků. Lektorka probrala deníky z různých hledisek, jako je původ a

poměry pisatelky, žánr a jazyk deníku, periodicita psaní. Snad právě monotónní systematická podobnost podobných výčtů vedla k ospalému tempu, jen občas oživenému citátem či zajímavým detailem ze života autorky. Pokud by se jednalo o úvodní přednášku univerzitního cyklu, byla by tato námitka lichá, u přednášek popularizačních je absence oživujícího prvku spíše na závadu.

V závěrečné diskusi se ukázalo, že skoro každý účastník zná nějaký zajímavý deník, který hodlá přednášející nabídnout. Zdá se tedy, že o práci má paní profesorka do budoucna postaráno.

-aš-

***

Splav!: Na začátek obligátní otázka: jak jste se k tématu dívčích deníků 19. století dostala?

ML: Oklikou. Asi před deseti lety jsem se zabývala dějinami česko-francouzských vztahů v 18. a 19. století a zjistila jsem, že Francouzi mají velmi hezky zpracovanou tzv. gender historii. A napadlo mě, že by něco takového šlo udělat i v Čechách. Ne tedy dějiny ženy, jako dějiny boje za její emancipaci, ale jako dějiny vztahů mezi ženou a mužem, její matkou atp.

Splav!: Ve své přednášce jste zmínila zhruba dvacet deníků. Máte jich zpracovaných více? Nakolik si myslíte, že Váš materiál mapuje dění v hlavách dívek 19. století?

ML: K objektivnímu posouzení tohoto tématu je zapotřebí

s paní Lenderovou jsme hovořili po telefonu

pracovat s korpusem alespoň sedmdesáti deníků, nicméně tohoto počtu jsem ještě nedosáhla – ale neztrácím optimismus. Devatenácté století bylo sociálně velmi strukturované, a proto je na druhou část otázky těžké odpovědět. Jinak uvažovaly aristokratky, jinak měšťanky a jinak dívky z nižších vrstev.

Splav!: Narazila jste na nějaký deník, který vás něčím překvapil, který nějakým způsobem z tohoto žánru vyčníval?

ML: Všechny deníky mě příjemně překvapují, zejména tím, že mladí lidé dneška se od mladých lidí v 19. století příliš neliší.

Kladou otázky po smyslu bytí, mají konflikty s rodiči, jsou v opozici vůči starší generaci. Dá se pouze říct, že dříve byli mladí lidé zdvořilejší, v denících chybějí hrubá slova.

Splav!: Zdá se, že dívky z různých vrstev psaly deníky z různých příčin. Existuje něco, co v nich je naopak společné?

ML: Příčiny jsou různé, ale dá se říct, že to byl vždy nějaký impuls, například Nový rok, narozeniny, láska nebo válka...

Splav!: Mluvila jste také o tom, že v denících měšťanských dívek se často objevuje i popis tělesných pochodů, mohla byste to nějak konkretizovat?

ML: Ne, nemohla, respektuji jejich soukromí. Dá se říci, že zaznamenaly fyziognomické projevy svého dospívání.

Splav!: Deníky podle Vás obsahují málo „zlé vůle“ svých pisatelek. Objevuje se v nich málo pomluv, klepů či jízlivých poznámek. Myslíte, že to bylo dáno spíše věkem autorek, nebo proto, že toto téma nebylo pro deníky dostatečně vznešené? Např. v dobové korespondenci se s takovými projevy setkáme mnohem častěji.

ML: Z obou důvodů, autorky neměly zapotřebí v denících nikoho pomlouvat nebo používat jedovatosti. Tenkrát se vůbec vulgarita neobjevovala tolik, jako dnes. Pisatelky také nebyly dcery ze spodiny, které by mluvily sprostě.

Splav!: Jsou deníky žen – spisovatelek řemeslně lépe zpracované, nebo je na nich vidět, že se opravdu jedná o záznamy, které nejsou určeny pro veřejnost?

ML: Dá se říci, že spíš ne, např. u Terézy Novákové to vidět není. Je vidět, že se jedná spíše o soukromé záznamy.

Splav!: Asi jste četla i mnoho chlapeckých deníků z té doby. Liší se nějak zásadně od deníků dívčích?

ML: Myslím si, že většina lidí si píše deník, i já osobně si ho píšu – hlavně když jsem na cestách. Myslím si, že mě zajímají stejné věci, jako zajímaly dívky před 150 lety.

Za Splav! telefonicky rozmlouvali

-aš- a -rak-

Vnitřní souznění

V loňském Splav!u jsme na tomto místě uváděli, že Knihovnička Českého ráje je ohrožena z finančních důvodů. Jsme rádi, že můžeme informovat o tom, že v těchto dnech vychází její další svazek, v pořadí už devatenáctý. Jeho autorem je pan Aleš Fetter – čerstvý laureát ceny Karla Čapka (blahopřejeme), svazek má název *Přátelé Karel Čapek a Fráňa Šrámek*. Titul byl představen včera v sále spořitelny za přítomnosti Mgr. Jana Bílka, pana Karola Bílka (redaktora svazku) a autora samotného.

V oblasti zájmů pana Fetterse nejde o nijak nové téma; naopak, vztahy Karla Čapka a Fráni Šrámka se zabývá dlouhodobě. Inspirací mu byl podnět manželů Hejnových, jednak článek Václava Hejny *Karel Čapek v Sobotce*, jednak informace Marie Hejnové o Čapkových věnováních v archivu Fráni Šrámka. Poprvé publikoval článek na toto téma už v roce 1979 ve Zpravodaji Šrámkovy Sobotky a roku 1987 mu s cenzurními zásahy vydalo nakladatelství Československý spisovatel knihu *Cesty k přátelství*. Korespondence obou přátel pak vyšla ještě

vydáním Památníku národního písemnictví i jako součást spisů Karla Čapka.

Mezi Karlem Čapkem a Fráňou Šrámkem panoval vztah, který bychom společně s autorem mohli nazvat „vnitřní přátelství“. Oba byli v jistém ohledu natolik naladěni na společnou vlnu, že mladší Čapek intuitivně tíhnul ve své lyričtější poloze k lyrickým textům Šrámkovým. Přestože se nestýkali příliš často, bylo mezi nimi jisté velmi úzké osobní pouto. Aniž o tom kdykoliv přímo mluvili, byli navzájem velkými přáteli, jak lze doložit i z dochované korespondence a věnování v knihách. Jejich přátelství vytrvalo až do předčasné Čapkovy smrti.

Útlý svazček Knihovničky Českého ráje podává přehlednou, nikoliv však zjednodušující formou historii velkého přátelství dvou velkých osobností české literatury včetně bohatých bibliografických odkazů. Poskytuje pohled na tyto české literáty i z jiných úhlů, než jsme běžně zvyklí.

Závěrem jedna dobrá zpráva: vydání brožury bylo vzhledem k dvojnásobnému šrámkovskému výročí podpořeno grantem ministerstva kultury. To umožnilo část nákladu opatřit vloženými grafickými listy – a tak si můžete za dvojnásobnou cenu (60 Kč oproti 30 Kč) opatřit brožuru s grafikou Vladimíra Komárka nebo Josefa Kábrta. Nenechte si tedy ujít tuto mimořádnou příležitost.

-sml-

Hvězdné války v Sobotce

Když se v jednom momentu zeptal průvodce pořadem *Sudičky Fráni Šrámka* reproduktoru „A co hvězdná síla?“, pochopil jsem, že hlavní a snad i jediný nedostatek pásma je nevhodně zvolený prostor a posluchačstvo. Pokud by se podobné pásmo odehrávalo dejme tomu v planetáriu plném středoškoláků, bylo by vše naprosto v pořádku. Za takovýchto okolností by bylo vystavění scénáře pásma, které v sobě míchá údaje o životě básníka, astrologické výklady jeho horoskopu a ukázky z jeho literárního díla, adekvátní.

Bohužel se vše odehrálo v sále spořitelny, o kterém je známo, že je k účinkujícím nemilosrdný. Byly slyšet špatné sykavky a jiné artikulační nešvary herců, falešný zpěv, zakoktávání a občasné nedodržení rytmu veršů. Nápad vystavět scénář na paralelách běhu života Fráni Šrámka a jeho horoskopu otevřel příležitost k vytvoření poetických náznaků, zvláště z milostného života Mistra. Bohužel poněkud monotónní rytmus bez zřetelných vrcholů nakonec vedl k pomalému uspávání některých posluchačů (úmyslně píši posluchačů, pásmo bylo možná až příliš ukázněné a prakticky bez dramatických akcí). Snad by prospěla scénáři trocha jazykových úprav, například sousloví „samosprávná úřednice“ mne na chvilku odvedlo k úvahám, co to přesně znamená.

Tvůrci pořadu se rozhodli zakončit celé vystoupení zpěvem Šrámkovy nejoblíbenější písně: Znáš já jeden krásný zámek.

Avšak netušili, že neoficiální hymna festivalu je tak populární, že se posluchači přidávají a budou zpívat i sloky účinkujícím neznámé. Hercům pak nezbylo než se udiveně culit a naprázdno klapat pusou. Netušili, že přivezli sovy do Athén.

-šle-

Záměr ve hvězdách

Představení *Sudičky Fráni Šrámka* by se snad dalo nazvat komponovaným pořadem. Kompozice se skládala ze tří přísad: životopisná data o Šrámkovi se prolínala s úryvky z jeho básní i próz, třetí přísadou pak byly jakési astrologické vstupy. Pořad byl uspořádán chronologicky, deset zastavení mělo diváka provést básníkovým životem od narození do smrti. Dva herci na pódiu měli jasně rozdělené role, jeden z nich pronášel jakési průvodní slovo, fakta ke Šrámkovu životu, druhý recitoval úryvky z jeho díla. Již v rozdělení úloh byl jistý zádrhel, poněvadž průvodce a komentátor občas pronášel suchá fakta až nepřiměřeně emocionálním způsobem, zatímco recitátoru Šrámkova díla často nebylo příliš rozumět. Astrologickou, podle názvu asi sudičkovskou část představení měl na starosti reproduktor, tedy předem nahraný ženský hlas.

Ve včerejším čísle *Splav!* u mluvil Přemysl Rut o tom, že Šrámek je nejparodovanějším českým básníkem, protože se pokouší vyslovit věci obtížně vyslovitelné, a snad proto může působit jako příliš sentimentálně, přehnaně citově. Zdá se, že riziko parodie se ve Šrámkově případě nevztahuje pouze na parodii úmyslnou a cílenou: *Sudičky Fráni Šrámka* často působily jako parodie nezáměrná, jako sbírka mudroslovných frází o životě básníkově, jak si takový básnický život představují čtenáři a čtenářky červené knihovny či tzv. ženských časopisů. Astrologické vstupy tento dojem jen umocňovaly.

Nebylo mi příliš jasné, čemu má takový pořad sloužit. Informace o básníkově životě nebyly příliš uspořádané a jejich vztah k recitovaným ukázkám byl nejasný, takže jako provedení životem spisovatelovým byl pořad řekněme nevydatný. Astrologické téma pak celou produkci převádělo do vyslovené kýčovitě roviny. Netvrdím, že podobná tematika musí vždycky působit hloupě, ovšem scénáristka (Jana Horáková) se ani nepokusila naznačit, proč by hvězdopraectví mělo mít jakýkoli vztah ke Šrámkovu životnímu příběhu. Možná měla nějaké konkrétní důvody k takovému kroku. Jako divák jsem ovšem nabyl dojmu, že (jakýkoli) básník a hvězdy jsou pro autorku témata, která se tak nějak hodí k sobě, aniž by bylo třeba o skutečném díle básníkově (neřkuli o hvězdách) opravdu přemýšlet. Celek pak působil jako sbírka klišé, naroubovaných na život jedné básnické oběti. Zpěv Šrámkových oblíbených písní, včetně závěrečného *Znáš já jeden...*, jen utvrzoval v dojmu, že celý pořad je jen ilustrací umírněné verze hesla *Víno, ženy, zpěv* a to v umírněné verzi, v mezích zákona. Jestli je představení míněno jako první seznámení nezkušeného čtenáře se Šrámkem, nedělá básníkovu dobrou službu. A jiný účel tohoto představení si nedovedu představit vůbec.

Na závěr si neodpustím povzdech nad tím, jak bylo v pořadu naloženo s Milkou Šrámkovou-Hrdličkovou. Vzhledem k tématu letošní Sobotky bych očekával trochu důkladnější zamyšlení nad její rolí v básnickově životě, a nikoli odsouzení do postavení doplňku v jeho životopisu. I ze sporých, jakoby cudných náznaků v představení bylo patrné, že ve Šrámkově životě hrály roli i další ženy. Jaký byl tedy vztah k jeho životní partnerce, v čem byl výjimečný? Autorka snad chtěla mluvit o Šrámkovi, a ne o jeho životních souputnicích, ale výsledek může působit až urážlivě. Byla-li Milka tak důležitou součástí básnickova života, jak to vyplývá z náznaků, zaslouží si být představena víc než několika větami. Přinejmenším.

-fis-

Sudičky Fráni Šrámka, scénář Jana Horáková, režie Antonín Krška, účinkovali členové Divadla J. K. Tyla Plzeň

Vzpomínkový podvečer

Včerejší den, na který připadlo významné šrámkovské výročí, byl jako stvořený pro vzpomínání. Proto se Šrámkův archiv naplnil diváky, kteří se těšili na dvě vzpomínkové akce. Každá se vztahovala k jinému výročí, ale jedno měly společné: vzpomínky na lidi, kteří za svého života byli obdivováni a milováni.

První akce by s trochou nadsázky mohla být soboteckou událostí roku. Po dlouhých 65 letech došlo totiž k premiéře čerstvě dokončeného krátkého snímku bratří Boudyšů, který byl původně natočen u příležitosti srazu soboteckých rodáků v srpnu 1937. Bratři Boudyšové, amatérští divadelníci, filmaři a rodinní přátelé Šrámkových, film nikdy nedokončili. Až před třemi lety byl film překopírován na videomateriál, což umožnilo jeho dotvoření do reprezentativní podoby. Toho se ujal režisér Jan Eisner, který také hotový desetiminutový titul představil.

Materiál byl logicky přestříhán, opatřen vysvětlujícím komentářem, hudbou (4 Non Blondes) a ilustrativními dotáčkami některých míst Sobotky v současnosti. A tak najednou na obrazovce ožívají lidé, kteří dávno nežijí nebo pomalu upadají v zapomnění.

I další část byla spojena s význačnou soboteckou osobností. Vzhledem k patnáctému výročí úmrtí paní Marie Hejnové, strážkyně odkazu Fráni Šrámka a svého času duše Šrámkovy Sobotky, byla přichystána krátká osobní vzpomínka paní Lenky Chytilové. Ta vzpomněla na své první setkání s paní Hejnovou a jejich intenzivní a dlouhodobé přátelství, ale i spolupráci na knihách se šrámkovským tématem – Přicházejí, odcházejí a Knížka o Milce, na vzpomínkové knize Marie Hejnové na Milkou Šrámkovou-Hrdličkovou, manželku Fráni Šrámka. Z vyprávění paní Chytilové i režiséra Jiřího Hraše vyvstal divákům obraz elegantní, přátelské a milující ženy, která sama děti nemajíc rozdala se cele ostatním lidem, ať už to byli lidé generačně blízcí nebo vzdálení.

Lidé, kteří nás opustili, zůstávají dál s námi tak, jak si je pamatujeme; a pokud jsme je měli opravdu rádi, zůstávají vždy krásní, milí a moudří. Doba se mění a všechno se neustále vyvíjí;

je přinejmenším zajímavé poučit se o tom, co bylo, už není a nikdy už nebude.

-sml-

Josef Jíra, malíř srdcem

V době hektických inovací na poli společenském i uměleckém je těžké nepodlehnout povrchnosti, nepřijmout za vlastní uspěchané tempo a udržet si až starozákonně hlubokou úctu k malířské tradici. Ne tak pro Josefa Jíru, umělce velkého srdce, které se odhaluje v jeho dílech, ať už jsou naplněna vášní, rozdírána neukojitelnou touhou po absolutnu nebo meditativně ztišená. Sám malíř se nijak netají nedůvěrou k pozlátku modernosti. „Co je to tedy moderní? Pokrok? Vývoj? Ve vědě ano. V umění pokroku nevěřím.“ A Vladimír Komárek, Jírův přítel, k tomu dodává: „Maluje stejně jako v roce 1945, když jsem se s ním seznámil.“ Zdá se, že Josef Jíra nemá na vybranou, vždyť přece nevěří na náhodu. Je to umělec, v jehož dílech přebývá dobrý Bůh, jako ve svatých obrazech. Přesto o sobě tvrdí, že není pokorný; jako v jeho malbě, i v něm se odehrávají zápasy podobné tomu Jakobovu. Jíra o Bohu nerad mluví, o to horlivěji však o jeho přítomnosti svědčí ve svých obrazech. Jako malíř je jen prostředníkem a jako křesťanští mučedníci si nese svůj kříž. „Podobenství Křížové cesty je i podobenstvím mého života,“ říká o tom. Přičemž je více než příznačné, že jeho biblické obrazy byly trnem v oku nejen kulturním činitelům minulého režimu, ale i církevním hodnostářům. Přičilo se jim, že by v jejich kostele měl viset Kristus „s tváří lidoopa“. A přesto právě tento syrově malířsky pojatý Spasitel, na míle vzdálený sentimentu svatých obrázků, může i dnes vypovídat o obnaženém stavu lidské duše. Tváří Ukřižovaného dominuje jediné soucitné oko, Jírova výtvarná signatura. Když se jej diváci ptají, proč je oko jen jedno, odpovídá prostě: „Najednou mi přišlo, že v jednom oku vyjádříš bolest, smutek a naději stejným způsobem.“ Z těchto ingrediencí jsou tedy poskládány jeho postavy, bolest je v nich přetavena v naději.

Bohumil Hrabal napsal v textu k Jírovým sedmdesátinám, že jeho obrazy jsou „dramata, která banální skutečnost zatlačují za obvod rámu“ a vztah všedního a zázračného je skutečně velkým malířovým tématem. Mezi jeho náměty nalezneme ilustrace k Erbenovi vedle osobních vzpomínek, motivy z pařížských kaváren v sousedství biblických výjevů. Oči dívek z La Tartin září jiskrou pohledu Šulamitky a pláčí pokáním Máří Magdaleny. Osa mezi obyčejným a posvátným je symbolickým břevnem Jírova osobního kříže. Aby jej unesl, musí malovat. Máme to štěstí, že na schodech a v čítárně sobotecké knihovny můžeme následovat malíře od jednoho zastavení křížové cesty ke druhému. A jako cestou na Golgotu, i zde se uprostřed roztrpených črtů suché jehly setkáme s kanoucími stopami rumělky, barvy krve, růží a srdcí, příznačně nabízených na dlaní. Svět kolem nás se může hnát splešenou rychlostí, ale v Jírových obrazech čas pulsuje věčnou přítomností, král David dál rozehrává struny své harfy, zatímco jezdci apokalypsy už napořád cválají duší proroka a kajícíníka. Jestli dnes někdo může tlumočit hlubokou zbožnost, bázeň a něhu, pak je to právě Josef Jíra.

-šte-

výstavu najdete v galerii na schodech v knihovně

Myšlení desexualizuje,

tvrdí Marina Barabášová, PhD., která přednáší na pražské filosofické fakultě především Platóna a etickou filosofii. Rozhodli jsme se využít v Čechách ojedinělé kombinace žena – filosofie – logika a přinášíme s ní rozhovor na ženské téma. Sešli jsme se s ní v útulné pražské zahradní restauraci a zapředli rozhovor...

Splav!: Téma letošní Šrámkovy Sobotky je „Žena dělá slovo, slovo dělá ženu“...

Barabášová: A několik žen dělá několik slov.

Splav!: V češtině se tomu říká drbat... Je nějaký speciální způsob, jak žena dělá slovo?

B: Podle toho, kde.

Splav!: Například ve filosofii? Ve filosofii, alespoň v učebních osnovách, žen moc není, ani na českých katedrách filosofie. Je to tím, že žen je nedostatek, nebo tím, že filosofie je tak mužskou disciplínou?

B: To je trochu věc času. A taky věc zeměpisu. Kdybychom byli řekněme v Anglii, tak by jich tam bylo víc. A sice ne tím feministickým způsobem, ale tím, že ony začátkem dvacátého století vstoupily už přímo do filosofie. Zajímavě vstupovaly nikoli třeba do etiky, jak by si člověk myslel, nýbrž do filosofie matematiky a logiky. Ale pak v padesátých letech Elizabeth Anscombová vytvořila moderní teorii jednání, takže se ženy skutečně objevují více. Kdybyste v Anglii studoval etiku nebo filosofii jednání nebo filosofii mysli, musel byste si například přečíst Elizabeth Anscombovou. Ale dneska se to asi změnilo, k tomu se dostaneme, ten feminismus nějakým způsobem...

Splav!: Můžeme začít rovnou o feminismu. Vrtá mi hlavou, jestli existuje ženská filosofie, která by nebyla feministická, nebo jestli je nějaký rozdíl mezi tím, když dělají filosofii muži a když ji dělají ženy.

B: Já si myslím, že je to trochu věc doby, že ze začátku, když ženy koncem devatenáctého a začátkem dvacátého století vystupovaly do filosofie, když začaly vstupovat veřejně, ukázalo se, že lidé mají něco společného, a to je racionalita. Na rozdíl řekněme od literatury, kde je od začátku jasné, že žena může vidět něco z jiné perspektivy, než by to viděl muž.

Ženství se někdy ve filosofii projevilo ve stylu, ale co se týkalo obsahu, byl tam skutečně pokus dospět k pravdě, a ta byla chápána jako něco, co je nám všem společné, co nás dělá jako lidi bytostmi, kterými jsme. Klademe si otázky, které jsou společné, a nějak se snažíme k nim přistoupit.

Splav!: Můžete to upřesnit?

B: Ano. Řekněme, že lidé si kladou všichni stejnou otázku, alespoň v základech, ale jak dospět k odpovědi? Můžu na to jít intuicí, můžu na to jít přes krásu nebo přes praktické poznání života a jeho hodnot, nebo na to můžu jít přes reflexi. A filosofii, aspoň západní, tvoří z velké části myšlenka, že ten první a nejdůležitější krok je inference. Tradičně se říká, že žena má intuici, a když začal pokus vniknout do předmětu, tak se ženy snažily dokázat, že mají stejně tak vyvinutou inferenční

schopnost jako muži. A je pravda, že to někdy odcizuje. Když je člověk zvyklý na to, že žena mluví jemně, něžně nebo obětavě, krásně, a pak říká, poslyšte, vy jste řekl tohle a teď říkáte tohle, tak já nechápu, jak jste se k dostal odsud sem, může to působit odzřenštěle.

Ještě dneska to vidíte v tom, co se dělá s hlasem, když mluví muž nebo žena přímo k věci. Muž se neomlouvá za to, že jde přímo k věci, žena častokrát začne užívat takové ty pomocné rétorické obraty, jako „no nechtěla bych na to jít příliš ostře, ale zdá se mi...“ V Americe to vidíte například v tom, že ženy mnohem častěji než muži ukončují tvrzení otázkou. Když není na konci věty vykřičník nebo tečka, nezní to tak agresivně. Myslím, že tohle funguje dodnes. A u některých žen, kterým je tohle protivné, protože to je velice rychle vidět, to spíš způsobuje, že si hlas přiostrí, takže působí strašně agresivně. Odbourávají dokonce ty obecné rétorické prostředky, které my všichni používáme, abychom někomu nedali přímo pěstí do tváře. To přece děláme všichni, ať mluví muž nebo žena. Angličani zase končí téměř každé tvrzení skutečnou otázkou, jako „I believe it's a nice day, isn't it?“

Splav!: Jako by ženám nižší sebevědomí v převážně mužské společnosti vnucovalo ještě mužštější rétoriku, než mají muži sami?

B: To je taky možné, ale mně šlo spíš o to, že když skutečně přemýšlíte o tom, kdo jste, co byste měl být, tak si začnete všimát těchto konvenčních prostředků, jak se liší u žen a u mužů, a toho, jak mnohem více vstupují do ženského mluvení. Tohle je spíše jakoby z lásky k autentičnosti, přes konvence. Nemusí to být zaměřeno proti mužům, může to být zaměřeno i proti ženám samotným, když nějak cítí potřebu tlumit svůj projev. Agresivita nebo ostrost nemusí být myslím proti mužům, je to spíš proti společnosti nebo normám.

Splav!: Dnes je ostrá feministická pozice poněkud dvojnásobná, na jednu stranu tvrdí, že pohlaví jsou sociální a společenské konstrukty, a na druhou stranu trvá na nějakých rozlišeních mezi mužským a ženským psaním. Máte z anglosaského světa pocit, že je tendence spíše hledat společné, racionální, co je jakoby mimo pohlaví?

B: Nechci odbíhat, ale zdá se mi, že tady existuje jistá analogie s politikou. A to v otázce pluralismu a etnicity. Na jedné straně platí, že západní společnosti by měly být multikulturní. To znamená, že každý může přijít a být normálním členem té společnosti, a je jedno, odkud přichází, z jakého zázemí, jaké má náboženství a tak dále. Na druhé straně tady vzniklo velice silné krédo etnicity. Nejenom že každý má právo na svou etnickou identitu, nýbrž každý má povinnost za ní stát a bránit se náporu asimilace. Takže vzniká normativní požadavek, aby se třeba imigrant neintegrovat, aby si udržel své já, které je pak stále mytologičtější, protože onen člověk vlastní etnickou společnost už dávno opustil.

Myslím, že něco podobného najdeme i ve sféře ženského a mužského. Na jedné straně tady je absolutní fakt, že všichni stačíme na všechno stejným způsobem – nechám teď stranou biologii; na druhé straně vzniká možná nejdříve nazření, ale pak i normativní prvek, podle kterého je tu něco, co je ženské.

Všimněte si ale, že se nemluví o tom, co je mužské, alespoň ne pozitivně. A ženy mají právo nebo povinnost za tím stát a neasimilovat se do té utlačující většiny (musím to říct takhle, i když je to trochu blbost, neboť mužů je o něco míň).

Takže v Americe je to teď spíš naopak, tam je ten strašně ostrý, což pochopíte, když víte, co se tam dělo v padesátých a šedesátých letech.

Splav!: Někteří komentátoři říkají, že dnes se bílý anglosaský protestant stal v Americe menšinou...

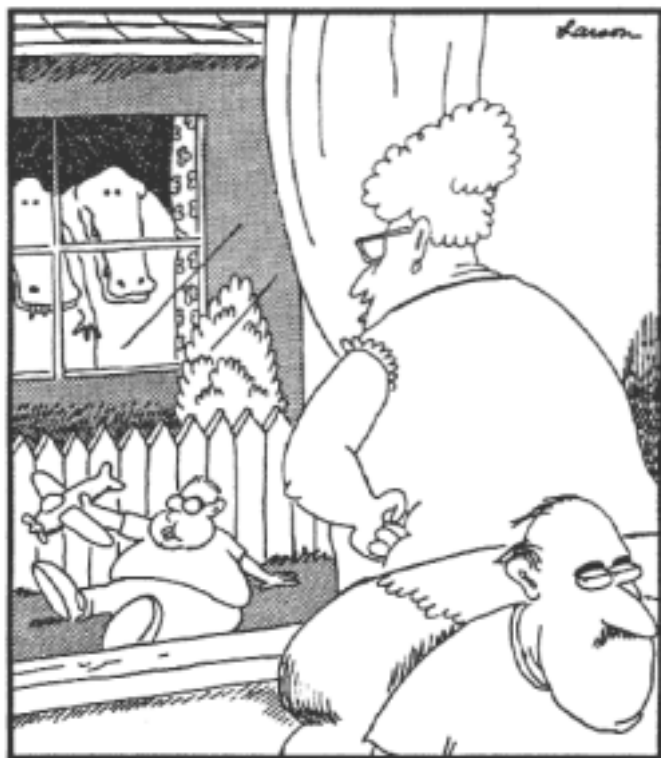
B: Určitě. A ten nátlak je tam obrovský, jak na muže, tak na ženy. Ženy jsou nuceny k tomu, aby se postavily za ženskou věc, které častokrát ani nevěří, ale může vás to stát i místo, když nebudete dokazovat, že muži utlačují ženy. Mě to téměř stálo místo, když jsem říkala, že nevidím útlak žen.

Splav!: Dobře, ale existuje něco, co, alespoň obecně, odlišuje mužský a ženský pohled na svět?

B: Já myslím, že ano. To se ukáže v určitých disciplínách více než v jiných. V logice nebo v astronomii by se to asi ukazovat nemělo. Ale není to něco, o čem se má mluvit, ono se to musí ukázat. Vám musí jít o tu věc, musíte mít otázku, která se vám zdá natolik důležitá, že vám stojí za to o ní přemýšlet. A jestli se ve zpracování té věci ukáže nějaký rozdíl mezi ženským a mužským, dobře.

Splav!: Děkuji Vám za rozhovor.

Za Splav! rozmlouval
-šle-

Garry Larson

Prostě se mi to nelíbí, Georgi. ..

Poka•dé, kdy• jde Billy ven, ti noví sousedé z něj nespustí oči.

Zeptali jsme se

Šrámkova Sobotka je průsečíkem životních osudů lidí s nejrůznějšími posláními. Ta dělá to a ten zas tohle, ale mají něco společného? Pokusili jsme se přijít této hádance na kloub metodou z nejosvědčenějších – anketou. Po počátečních nesnázích s výběrem anketní otázky jsme se v světlé chvílce shodli na následující:

Koho byste nejraději potkali v lukách?

Michaela Otterová, frekventantka dílny

Radovana Lukavského

Jan Janatka, knihovnick amatér

Ticho před bouří

Štěpán Peroutka, hospodský

Sám sebe

Věra Slunéčková, lektorka dílny

Všechny své lásky najednou

Aleš Feters, inspektor ve výslužbě
zasměje se, rozhlédne se, vrhne se pod nohy kolemjdoucí ženy a recituje báseň „Splav“

Přešrámkováno

Měla jsem včera možnost zhlédnout ve spořitelně představení nazvané Sedm krásných mečů poesie Fráni Šrámka. Následující text není recenzí tohoto představení. Předem vás upozorňuji, že má sloužit především k zamyšlení, a to nad smyslem podobných akcí i nad smyslem celé Šrámkovy Sobotky.

Jak jsem již předeslala, nehodlám se vyjadřovat ke kvalitě představení, ačkoli dlužno poznamenat, že nebyla valná. Hlavní problém je však podle mého názoru jinde. Název Šrámkova

29.6. - 6.7. 2002

dopisy milce Radovana Lukavského

Sobotka pochopitelně implikuje, že zde bude Šrámkovi věnován určitý prostor. Přesto mám dojem, že není možné postavit program festivalu takřka na jediném básníkovi. Pro ilustraci: od začátku festivalu proběhlo již šest akcí, na kterých zazněla díla Fráni Šrámka. Přitom je naprosto pochopitelné, že tvůrci těchto akcí chtěli, aby zde byly zastoupeny nejnámější Šrámkovy básně, následkem čehož se náplň všech akcí překrývala. Poetické odpoledne a Sedm krásných mečů byly výběrem textů téměř totožné.

Co z toho vyplývá? Tedy, co to znamená pro diváka? Jedním z hlavních podnětů k napsání tohoto článku pro mě byla část jednoho rozhovoru, který jsem zaslechla během přestávky v představení Sedm krásných mečů. Jedna zástupkyně stavu učitelského prohlásila přibližně to, že od začátku festivalu slyšela všechny básně, které na představení zazněly, alespoň dvakrát a Splav minimálně sedmkrát. Pokud se nad tím vším zamyslete, dáte mi za pravdu, že pro návštěvníky festivalu musí být takto sestavený program nutně vyčerpávající a nezajímavý, tím spíše, že jednotlivé interpretace Šrámkových textů se od sebe nikterak významně nelišily.

Proto se ptám: nešlo by to jinak? Má se zde vzdát pocta Šrámkovi, ale díky takovému programu se spíš může stát, že

se Šrámek některým lidem nadobro znechutí. Proč není možné oslavit Šrámkovo výročí čtením i jiných básníků? Bojím se o Šrámku. Pokud by festival v tomto duchu pokračoval dál, mohlo by se stát, že se brzy nenajde jediný účastník, který by se při větě „Chtěl bych tě potkati v lukách“ nedal na útek. Řekněte sami, nebyla by to škoda? Šrámek za to přece nemůže.

-ter-

Tesknota je pod Humprechtem domovem

Již jsme si stačili všimnout, že mladoboleslavské divadlo se chová tržně. V inscenacích nekomerčních titulů obohatí kmenový soubor některá pražská hvězda. Její lesk má pomoci, aby všichni zářili. V horším případě máme pocit, že jsme na ochotnickém představení, které hostí jediného profesionála. Hvězdou včerejšího večera byl Radovan Lukavský. Přiznávám se, že ho ctím jako profesionála, ale jeho herecký názor i styl recitace je mi velmi vzdálený. Do sálu spořitelny jsem proto vcházel s rozpaky, nedovedl jsem si představit Šrámku v podání antického krasořečníka. Byl jsem však překvapen zjištěním, že Lukavský ke Šrámkovi patří. Nikoli stylem svého projevu, který však Mistr včera kultivovaně umírnil na svého druhu decentní civilismus, ale především vitalitou a mladickou roztomilostí. Lukavský je mladík, alespoň vedle obou dalších interpretů, Evy Horké a Petra Mikesky tak působil. Jeho v dobrém slova smyslu služebná interpretace Šrámkových dopisů Milce umožnila plasticky vidět senzitivního, vtipného a vždy lehce alibistického Fráňu. V několika básních pak Lukavský ukázal, že skutečně ví, co je to verš. Hůře na tom byli jeho mladší kolegové. Ti cestu ke Šrámkovi nenašli. Proto se snažili vnějšími prostředky nahradit to, co v jejich interpretaci Šrámkovi muselo chybět. Horká se proto proměnila v roztomilou šibalku, kterou patrně hrála preventivně, aniž by uvažovala o adekvátnosti této šarže. Mikeska si vystačil s tím, že se potýkal s artikulacími problémy, které chtěl patrně maskovat stylizací do floutka bouřliváka, ten se mu však neustále proměňoval ve zrudlého dekadenta. V ukázkách dramatických dialogů si byli mladí herci jistější. Chtěli předvést, že umějí rozehrát citovou strunu. Bohužel však nebyli poučení o základních pravidlech „kofránkovského patvaru“, proto tyto výstupy neadekvátně vybočovaly z rámce večera. Krčkovy hudební produkce mě skoro vždycky potěšily, nejsem však přesvědčen, že představují vhodný doprovod ke Šrámkovi. Jeho poesie snad leckdy připomene lidovou píseň, ale tento pohled je pouze vnější a povrchní. Domnívám se, že právě volba tohoto žánru pořad z povrchnosti usvědčuje. Šrámku jsme v atmosféře včerejšího večera nepoznali. Proudem se na nás po celý den valily jeho verše, dokonce několikrát tytéž, to však ještě neznamená, že jsme se s ním neminuli. Přitom tu je, a jistě ne pouze na kopci nad městem. Hledejme ho ve svém srdci, jinak opravdu bude pod Humprechtem domovem tesknota, tesknota po něm.

-toh-

Ještě měsíc nad řekou

Vážená poroto,
vážený pane soudce,
ctihodná obhájkyň Michaelo Aleno Otterová-Nováková,

domnívám se, že všechny argumenty obhájkyň Jiřího Krejčíka jsou liché. A pokusím se nyní některé z nich vyvrátit. Tvrdí, že „*Je nesporné, že každý text, aniž by se do něj jakkoli zasáhlo, se s časem proměňuje. Proto je doslovná věrnost vždy jen iluze a východiskem interpretace má být spíše věrnost myšlenke.*“ Text sám se vlivem času neproměňuje, leda tak vlivem myšičích zoubků; proměňuje se jeho konkretizace a ta je vždy vázána na celkový pohyb estetických norem, sociálního vědomí, politické situace apod. Při interpretaci není možné hovořit o věrnosti textu nebo myšlenke. Textu může být interpret věrný maximálně jen věrným přepisem originálu, a myšlenka textu není známa, dokud text nezačneme interpretovat.

Lze jen sledovat celistvost interpretace, která dokáže obsáhnout co nejvíce z původního materiálu. Čím plnější je zvýznamnění jednotlivých složek díla, tím je interpretace úspěšnější. A obráceně – čím více musí interpret škrtnout, čím více si musí přimyslet, tím je jeho interpretace méně úspěšná, horší. Jiří Krejčík dopsal nebo přepsal 90 % textu, aniž by jeho interpretace měla jakoukoli vysvětlující sílu. Jeho inscenační polopatismus nepřinesl nic zajímavého, pasáže, se kterými si Krejčík nevěděl rady, prostě přepsal nebo vyškrtil. Nevarioval, psal nový text bez hlubšího vztahu k původnímu.

Obhájkyň se snaží zmírnit zločin tím, že poukazuje na jeho relativní společenskou neškodnost, když říká, že úpravy podle jejich názoru nenarušily smysl hry. A já se ptám, které hry? Původní Šrámkovy? Ale ta již v tuto chvíli neexistuje. Proč? Byla zrušena právě těmi dopsanými vsuvkami, o kterých obhájkyň mluví jako o neškodných, které však pohltily původní text.

Stejně podivně působí i argument o sociálním postavení jejich mandanta. Prý je třeba přihlížet k tomu, že „*Divadlo v Mladé Boleslavi s nimi (postavami) nutně pracuje jinak, než si mohou dovolit velká divadla. Jde o to, že menší soubor přizpůsobuje rysy dramatických postav svým kmenovým hercům...*“ Jedná se zde o zjevnou nepravdu, neboť Martin Štěpánek byl do tohoto divadla přizván ze scény Národního divadla, což samo svědčí o tom, že divadlo nepřizpůsobovalo hru svým hercům. Dále pak se domnívám, že divadlo v Mladé Boleslavi není malé divadlo, a být na jejich místě, asi bych se urazil. V neposlední řadě není snad většího zločinu v divadle než přizpůsobení „rysů dramatických postav herci“. Buď je viníkem dramaturg, který nenalezl vhodný text, jenž by byl v souladu s potřebami divadla, nebo je vinen režisér, který není schopen si s hercem poradit, a tak raději mění text. Domnívám se však, že v případě Jiřího Krejčíka je takřka nemyslitelné, že by přizpůsoboval svým hercům text.

Navrhují tedy, aby verdikt soudu zněl: Obžalovaný je vinen v plném rozsahu a jeho inscenace se odsuzuje k zapomnění.

-šle-

Světlo jeho očí

Romány „červené knihovny“ přitahovaly za časů našich (pra)babiček mocnou pozornost čtenářstva. Stejně mocnou, jaké se nyní těší publikace typu Harlequin. Důvodů je zajisté víc: v románu bylo všechno jednodušší než v životě; všichni byli neskutečně krásní; a tam, kde v reálném životě platí Murphyho zákony*, ve světě „červené knihovny“ působí náhoda. Náhoda šťastná, která vždy osudem trápené švadlence přihraje nějakého interesantně prozedivělého továrníka.

Vzhledem k tomu, že k filmu se v černobílém období přistupovalo povětšinou komerčně, dostala se poměrně záhy i „červená knihovna“ na plátna kin. Už v němém filmu došlo k několika adaptacím zamilovaných příběhů (klasické dílo *Sextánka* nebo *Tři lásky Řiny Sazimové*). Pravý rozmach slzotvorných příběhů nastal ovšem teprve s nástupem zvukového filmu. Literatura skýtala předloh víc než dost, a tak se na plátně objevil *Irčin román* nebo uplakané příběhy jako *Krb bez ohně*, *Její lékař* a *Manželství na úvěr*. Literární předlohy poskytovaly pak nejčastěji autorky (Růžena Utěšilová, Marie Blažková nebo Anna Ziegloserová). V těchto filmech se pak představily i některé pozdější hvězdy jako Hana Vítová nebo Zita Kabátová.

Film, který dnes uvedeme, patří k typickým ukázkám žánru. Děj je poměrně předvídatelný, i když se dočkáme několika zásadních dějových zvratů.

Hlavní hrdinové jsou opět dva – Ona a On. *On* je zhýčkaný továrníkův synek, chystající se k svatbě s nemilovanou dcerou jiného továrníka. *Ona* je vzdělaná, nicméně nijak bohatá moderní dívka. Osud je svede dohromady poté, co... Neprozrazujme už první dějový zvrat. (V knižní hlídce *Hvězdy paní a dívek* by to udělali stejně.)

Jeho hraje Jiří Dohnal. Člen činohry Národního divadla, který měl pro svůj mladistvý vzhled přisouzeny role prvních milovníků. Přestože jeho milovníci jsou nezajímaví, měl jistý komický talent, který občas vyzdvihoval kvality jinak polemických filmů. Vzhledem k tomu, že byl pasován do role „buržoazních milovníků“, po roce 1948 se už nedostal k odpovídající herecké příležitosti.

Jí představuje Zita Kabátová, jedna z posledních žijících legend předválečného filmu. Byla odchována divadlem Vlasty Buriana, ale ve filmu působí všestranněji – od rolí v jeho filmech až po ona melodramata. I ona měla po válce a „vítězném“ únoru problémy s uplatněním. Znovu ji objevil až film *Kulový blesk* (1978); i v posledních letech ji můžeme vidět jak ve filmu, tak v televizi. Za povšimnutí stojí, že několik představitelk středních a menších rolí bylo vybráno soutěží časopisu *Hvězdy paní a dívek*.

*) Pro neznalé – základní dva Murphyho zákony znějí:

- 1) Cokoli se může pokazit, pokazí se.
- 2) Cokoli se pokazit nemůže, pokazí se také.

-sml-

Boj za práva učitelek

První tato společná akce většiny učitelek za vedení Spolku českých učitelek měla aspoň částečný úspěch. Dne 12. února, kdy předloha o úpravě platů ve sněmovně přijata, změněn původní návrh v ten smysl, že ponecháno učitelkám jako učitelům 6 přídavek, však jen v navržené nižší výši. Nejhorší pohroma tedy sice odvrácena, ale vyměřením nižších přídavek přece jen opuštěna ona půda spravedlnosti, na níž země Česká po 16 předcházejících let vyměřovala učitelkám za jich s učiteli stejnou práci i stejný plat.

Takovou přemíru podceňování práce učitelek nedovedly již všechny mlčky snést.

V květnovém čísle „Časopisu učitelek“ z r. 1895 objevil se článek, kterým vybízela kolegyně S. ke sdružení všech českých učitelek v jeden velký spolek, který by mohl práv učitelek hájiti rázněji a účinněji než to lze jednotlivcům. Výzva našla odezvu, i došlo již o prázdninách téhož roku k první velké schůzi českých učitelek v Praze, na níž po náležitém odůvodnění a uvážení usneseno založit Jednotu československých učitelek.

Dnem 5. ledna 1896 Jednota československých učitelek také v život vstoupila k malé – mimochodem řečeno – radosti našich kolegů.

A Jednota nelenila. Hned v r. 1896 podala, znajíc pramen všech dosavadních nezdarů snah učitelek, k říšské radě petici za volební právo učitelek i všech ostatních samostatných žen. Roku následujícího podala Jednota k zemskému sněmu petici za zvýšení 5letých přídavek na tu výši, ve které jich požívají učitelé. Přispěla vydatně i vzácná trojice našich předních žen v národě: sestry Karolina Světlá a Žofie Podlipská s Eliškou Krásnohorskou. Tyto přízní nám oddané slavné spisovatelky podaly v měsíci únoru 1897 zasedajícímu sněmu petici, ve které se přimlouvají za obsazování míst na školách dívčích jen silami ženskými. Za správné důvody, jimiž žádost svou opřely, neochránily jich ani všechny velké zásluhy jejich o literaturu a povznesení žen českých před zlostí některých učitelů, kteří nemyslíce na nic jiného než na své stavovské zájmy, ukázali málo lichotivými posudky podané petice, do jaké míry se může vzdělaný člověk někdy zapomenouti.

Podané petice vyřízení se nedočkaly, ale zájem o záležitosti, o nichž jednaly, rostl v řadách učitelek i učitelů. Tiskařské černi vyplýváno hlavně v časopisech učitelů pěkná dávka – ovšem že veskrz na potírání požadavků učitelek. Leč nedařilo se již napořád, jako se vůbec pravda nedá pro vždy umlčeti.

Co jest konečným cílem všeho boje se strany učitelů proti nám, to nejlépe projeveno na dvou učitelských sjezdech v r. 1897 konaných. Na prvním z nich, pořádaném o svatodušních svátcích v Č. Budějovicích, vyzněla řeč nejbojovnějšího hrdiny sjezdového v ten smysl, že učitelky rozhodně nepotřebují takového služného jako učitelé a že vlastně jako ženské do školy vůbec nepatří. K vývodům tohoto řečníka téměř všichni kolegové tleskali, projevující se náhledy jeho svůj plný souhlas.

Marie Storchová, 1900

Z Památníku českých učitelek (3. část)

Úterý 2. července

Snídaně: Míchaná vejce se slaninou, máslo, chléb, čaj s cit.
Oběd: Frankfurtská polévka, ovocný nápoj, zapečené rybí filé se zeleninou, bramborová kaše
Večeře: Vepřové rizoto, šopský salát, čaj s citrónem

9:00 sál spořitelny, přednáška: ing. Pavel Janáček, PhD., Rodina, děti a láska – typické příběhy ze starých Večerů pod lampou

11:00 sál spořitelny, prezentace nakladatelství Herrmann a synové

13:30 Šolcův statek, vernisáž výstavy obrazů Zdeňka Mlčocha

16:00 zahrada Šrámkova domu, diskusní klub

19:30 sál spořitelny, Poprvé vdaná, Tatjana Medvecká, Dejvické divadlo

22:30 divadlo, projekce filmu: Světlo jeho očí (1936)

Pí Šrámková reagující po svém na přednášku pí Lenderové

Fáze dýchání

1. fáze je etapová
Pí Š. vyráží na poetickou obchůzku do sobotkové spořivé klece.
2. fáze
„Temno“
3. fáze
Večer si píše – je totiž gramotná – o „liknavosti“ života
Píše – Deník
Ženský
4. fáze
„Ach...“
je červená – stydí se
za své výlety do mezi
země a do meze nebe Do
Fantasmagorické
Roz-ko-še

Jednou větou

Jako navrhovatelka **názvu** literárních večerů ze soutěžních prací „Chci být i kýmsi čten“ (František Halas) upozorňuji po absolvování části večera včerejšího na to, že v tomto názvu zájmeno „kýmsi“ zní v nominativu sg. „kdosi“ (rozuměj autor nebo skutečný interpret), ale nikoliv „kdokoli“ (jako tomu bylo na zmíněném večeru).

Hana Kofránková